

Zahtevamo odobritev pravičnega zaščitnega zakona za vso manjšino

V Kulturnem domu v Trstu so se v soboto, 5. t.m., zbrali slovenski javni delavci iz vse dežele Furlanije Julijske krajine in odločno zahtevali, naj italijanska država v skladu z določili lastne ustave in v skladu z obveznostmi, ki jih je sprejela na mednarodni ravni, s primernimi zakonskimi ukrepi zaščititi osnovne pravice slovenske narodne manjšine. Zbor je sklical enotna delegacija Slovencev v Italiji. Za prireditelje so tako govorili Damjan

Paulin in imenu Sveta slovenskih organizacij, Pavel Petričič za KPI, Jole Namor za slovenska kulturna društva v videmski pokrajini, Mirko Primožič za Slovensko kulturno gospodarsko zvezo, Branko Pahor za PSI in Ivo Jevnikar v imenu Slovenske skupnosti. Objavljamo celotni govor Iva Jevnikarja, ki strnjeno izraža razpoloženje, pričakovanja in zahteve slovenske narodne manjšine. Objavljamo poleg tega še poziv, ki ga enotna delegacija Slovencev v

Italiji naslavlja na celotno slovensko narodno manjšino.

—o—

Teško je povedati kaj posebno novega po vsem, kar so že povedali predgovorniki. V Kulturnem domu smo se namreč zbrali, da poudarimo predvsem to, kar je nam vsem skupno.

Zahtevamo čimprejšnjo razpravo in odobritev pravičnega zaščitnega zakona, ki mora veljati za vse Slovence v Italiji, v tržaški, goriški in videmski pokrajini.

Zakon mora biti globalen tudi po svoji vsebini. Sodobni manjšini sredi Evrope niso dovolj le nekatera določila v korist jezikovnih, šolskih in kulturnih pravic. Gre tudi za družbeno-gospodarska in prostorska vprašanja.

Zakon mora biti tak, da je manjšina z njim zadovoljna, pri njegovi izdelavi in uresničevanju moramo biti soudeleženi.

Sklicujemo se na italijansko republiško ustavo, a ravno tako na mednarodne pogodbe — in tu je treba omeniti tudi dolžnosti in pravice Jugoslavije — zato zaščitni zakon nikakor ne more biti odvisen ne od kakega preštevanja ne od nestanovitne dobre volje večinskega naroda.

Dovolj smo čakali, dovolj obljub smo slišali, prevečkrat smo bili že razočarani, saj vemo, da boj za globalno zaščito predstavlja le zadnje obdobje našega večdesetletnega boja za enakopravnost in narodne pravice. Ko danes sami razlagamo italijanskim sodržavljanom, da se ne borimo za dvojezičnost ali pa za tako izpopolnjene zaščitne oblike, kot jih poznajo Južni Tirolci, kljub temu ne smemo pozabljati, kaj vsega je predvidevala mirovna pogodba glede narodnih odno-

dalje na 2. strani ■

—o—

Sovjetski bojkot olimpijskih iger

Vse kaže, da sovjetskih atletov in atletinj ne bo na letošnjih olimpijskih igrah, ki bodo v Los Angelesu v Združenih državah. Sovjetski olimpijski odbor je sporočil, da se sovjetski atleti ne bodo udeležili iger v znak protesta proti ravnanju ameriških oblasti, ki baje ne nameravajo poskrbeti za primerne varnostne ukrepe. Gre očitno za povračilni ukrep moskovskih oblasti, ki se hočejo na ta način maščevati, ker se ameriški atleti niso udeležili olimpijskih iger v Moskvi v znak protesta proti sovjetski zasedbi Afganistana. Mednarodni olimpijski odbor se zdaj trudi, da bi sovjetske oblasti svoj sklep preklicale. Zdi se, da se olimpijskih iger ne nameravajo udeležiti tudi atleti drugih držav sovjetskega tabora.

POZIV ENOTNE DELEGACIJE

Slovinci v Italiji!

V tržaškem Kulturnem domu zbrani predstavniki politične in gospodarske stvarnosti, športnih in kulturnih organizacij slovenske narodne manjšine v Italiji ugotavljamo, da že štiri desetletja čakamo na odobritev zakona o globalni zaščiti, ki predstavlja ustavni dolg italijanske republike in njeno mednarodno obvezo.

Minilo je 15 let, odkar so bili v parlamentu predstavljeni prvi zakonski osnutki o zaščiti naše manjšine, vendar se razprava o teh osnutkih še vedno zatika in tudi vlada še ni objavila napovedanega zakonskega predloga. Medtem pa je naša manjšina bila izpostavljena novim valom asimilacijskega pritiska, gospodarskega in ozemeljskega odrivanja ter rastočim diskriminacijam. Slovincem v videmski pokrajini država po 118 letih še vedno odreka pravico do šolanja v materinščini, ki je temeljno jamstvo za ohranjanje naše jezikovne in kulturne istovetnosti.

V zadnjih časih smo Slovinci v Italiji doživeli marsikaj grenkega. Nestrpnosti domačih nacionalistov v deželi Furlaniji - Julijski krajini so se pridružili državni organi, ki odrekajo pravno veljavnost že uveljavljenega dvojezičnega poslovanja v šolski upravi in celo pritrjujejo zahtevam o preštevanju ali ugotavljanju naše manjšine. Slovenski dijaki na Tržaškem in Goriškem bodo brez učbenikov zaradi nedopustnega krčenja finančnih sredstev, za katera se je italijanska država obvezala z zakonom. Stiska Slovenskega stalnega gledali-

šča je prav tako posledica državne politike do te osrednje kulturne ustanove naše manjšine.

Priča smo poskusom zavlačevanja, pritiskom na manjšino in vsiljevanja omejevalnih pogledov na problematiko globalne zaščite, predvsem pa poskusom umetnega ločevanja Slovencev v Italiji tako glede na pokrajino, v kateri živijo, kakor glede na to, ali živijo v mestih ali na podeželju.

Poudarjamo, da bo za nas sprejemljiv samo tak zakon, s katerim bomo sami zadovoljni in ki bo jamčil vse temeljne pravice vsem Slovincem na Tržaškem, Goriškem, v Benečiji, Ruziji in Kanalski dolini.

Zahtevamo, naj se v parlamentu takoj začne ustrezna razprava o zakonskih predlogih za zaščito naše manjšine. V tem okviru menimo, da je dolžnost zakonodajnih in političnih oblasti, da ugodijo zahtevam prizadete manjšine.

Predstavniki slovenske manjšine, zbrani na deželnem srečanju, pozivamo vse Slovence v Furlaniji-Julijski krajini, naj se množično in organizirano udeležijo skupne manifestacije, ki bo v Gorici dne 20. maja.

Slovinci!

Izpričajmo enotnost naše manjšine z množično udeležbo na tej manifestaciji! Potrdimo našo odločnost, da bomo skupno nadaljevali boj za pravični zaščitni zakon.

Nasvidenje v Gorici

Enotna delegacija Slovencev
v Italiji

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 13. maja, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Strahek« (Ottfried Preussler - Stanko Jarc - Zora Tavčar), RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Šport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 14. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Sedma stopnja sreče; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Literarni listi; 12.00 Skrivnost verstev; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni«; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 15. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Veter raznaša besede; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 11.30 Literarni listi; 12.00 Folklor narodov Jugoslavije; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Beli jelen«, mladinska radijska igra; 15.00 Naš jezik; 15.05 Tja in nazaj (Mladi mladim); 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Odpustni grehi: Marcel Aymé: »Zelena kobila« (Bogomil Fatur - Jože Rode - Marko Sosič); 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 16. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.30 Literarni listi; 12.00 Sprehodi med starimi spomeniki; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Deželni zbori na letošnji reviji »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni«; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 »Poezija slovenskega zapada« - Primorski pesniki v analitičnem prikazu Tarasa Kermaunerja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 17. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.30 Beležka; 12.00 Zdravniški nasveti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pisani otroški svet; 14.30 Naš jezik; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Lanski 15. mladinski pevski festival v Celju; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 18. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Beležka; 12.00 Niti življenja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni«; 14.30 Od ekrana do ekrana; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Violinist Angelo Vattimo, klarinetist Marcello Manuelli in pianistka Barbara Opeka v Gallusovi dvorani v Trstu; 18.00 Kulturni dogodki; 18.40 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 19. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 11.40 Glasbeni potpuri; 12.00 »Glas od Rezije«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Izbrana dela slovenskih mladinskih pesnikov in pisateljev; 14.30 Naš jezik; 14.35 Halo, tu Radio Trst A!; 16.05 Glasbene raznolikosti; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Luciano Chiabudini: »Preklete grabje«, glasba Aleksander Vodopivec (Beneško gledališče); 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Zahtevamo odobritev pravičnega...

■ nadaljevanje s 1. strani

sov na Svobodnem tržaškem ozemlju. Nikakor se, dalje, ne odpovedujemo natančnim določilom londonskega memoranduma, ki jih je osimski sporazum — po demokratičnem tolmačenju določil — osvojil in razširil na celotno narodno skupnost, ki pač ne more biti še navznoter diskriminirana. Ne smemo pozabiti razočaranja ob sprejetju posebnega statuta dežele Furlanije-Juljske krajine.

In zdaj že 14 let vztrajno terjamo vsaj vsedržavni zakon z določili za celovito zaščito, enotna delegacija pa ravno toliko časa obiskuje najvišje oblasti in načrtuje enotne akcije za naše pravice.

Ko opazujemo asimilacijo, ki se ni ustavila, ko ugotavljamo izgubo narodnega ozemlja, ko preštujemo energije, ki gredo le za samoobrambo in ne za ustvarjanje, mora biti naša obsodba vseh odgovornih jasna in odločna, naša zahteva po pravici pa dosledna in glasna.

Ko ugotavljamo, da je globalna zaščita le zadnje obdobje našega dolgega boja, vemo tudi, da globalna zaščita ni čudežna beseda, ki bo rešila vse naše težave.

Za našo ohranitev in rast so — ob pravih določilih, ki so res bistvenega in daljnosežnega pomena — nujni: pravo in iskreno sožitje med tu

živečima narodom; povezanost z ostalimi deli našega naroda, predvsem z matico, ne glede na meje in razlike, pri čemer je temeljnega pomena zamisel o enotnem kulturnem prostoru, ki ostaja vse preveč le ideal; naša samozavest in življenjska volja.

Vprašati se moramo, koliko so dolgoletni napori skrhalo našo odločnost, koliko smo sami zmanjšali nekoč jasne zahteve in koliko so nam obubožali življenjsko voljo. Koliko smo močni biološko na tem našem manjšinskem prostoru. Koliko nam je narodnost ideal, koliko spoštujemo materinščino. Kakšni so naši priimki in imena. Koliko se poslužujemo nekaterih že obstoječih možnosti za dejansko enakopravnost. Koliko smo enotni ne le na zunaj, temveč pluralisti, enakopravni in obenem enotni znotraj narodnostne skupnosti. Koliko hočemo res biti subjekt.

Spoštovani! Mislím, da pravilno tolmačím želje tako Slovenske skupnosti, ki jo tukaj zastopam, kot nas vseh, če ob koncu izrečem misel, da bo množična prisotnost vseh naših ljudi v nedeljo, 20. maja, na Travniku v Gorici ne le izpričala odločnost, da od oblasti zahtevamo naše pravice, temveč bo tudi nas vse utrdila, da bomo tudi v vsakodnevem življenju doslednejši in odločnejši pripadniki slovenskega naroda in slovenske manjšine v Italiji.

Srednjo Italijo prizadel potres

Po zadnjih podatkih notranjega ministrstva o potresu, ki je v ponedeljek, 7. t.m., ob 19.50 prizadel Srednjo Italijo, je sunek osme stopnje na Mercallijevi lestvici povzročil veliko škode, predvsem v pokrajinah Isernia, Frosinone in L'Aquila. Zaradi srčnih napadov so izgubile življenje tri osebe. Ranjencev je 83, med njimi jih je deset s hujšimi poškodbami. Brez strehe je ostalo nad 3.000 ljudi.

V pokrajini Frosinone je bilo prizadetih 22 občin, v pokrajini Isernia 32, v pokrajini L'Aquila deset. O škodi poročajo tudi iz osmih občin pokrajine Chieti in iz devetih občin pokrajine Caserta.

Minister za civilno zaščito Zamberletti neprekinjeno pregleduje obširno potresno področje. Njegovo ministrstvo je pripravilo več operativnih središč za pomoč. Poleg organov za civilno zaščito in vojske so na delu gasilci, Rdeči križ in prostovoljci. V Isernii bodo verjetno zasegli več hiš, ker ni dovolj turističnih objektov, v katere bi

časno nastanili brezdomce. V desetih dneh bi morala vlada izdelati podrobna določila za bolj urejeno pomoč prebivalstvu.

—O—

Popit predsednik SRS

Skupščina SR Slovenije je v torek, 8. t.m., na skupnem zasedanju vseh treh zborov razglasila izvolitev Franceta Popita za novega predsednika predsedstva Socialistične republike Slovenije. Popit je imel tudi nastopni govor. Predsedstvo Socialistične republike Slovenije sestavljajo predsednik France Popit in člani Alojz Briški, Majda Gaspari, Stane Markič, Zoran Polič, Janez Stanovnik, France Stiglič, Andrej Marinc in Franc Šetinc.

Slovenska skupščina je tudi potrdila predsednika ustavnega sodišča Jožeta Pavličiča. Dosedanji predsednik Slovenije je bil Viktor Avbelj.

Manjšinska koalicija za evropske volitve

Na drugih evropskih volitvah bo Slovenska skupnost nastopila v koaliciji manjšinskih političnih sil. Deželno vodstvo je na seji v Doberdobju prejšnji petek potrdilo izbiro o solidarnosti med narodnimi manjšinami, saj je po sedanji zakonodaji čisto samostojen slovenski politični nastop nemogoč. Italijanski volivni zakon za volitve v evropski parlament sicer omenja »olajšave« za nastopanje strank Nemcev, Francozov in Slovencev v Italiji. Določila pa so taka, da je zastopnost v Evropskem parlamentu zajamčena le Južnim Tirolcem.

V koaliciji bodo poleg Slovenske skupnosti Union Valdôtaine, Partito Sardo d'A-

zione, neodvisni Furlani, Okcitanzi — imen kandidatov zaenkrat še nimamo. Znano pa je, da bo nosilec liste v severovzhodni Italiji (vseh okrožij bo tudi tokrat pet) deželni tajnik Slovenske skupnosti prof. Andrej Bratuž.

Za narodne manjšine, ki sodelujejo pri listi, bo volivni boj za evropske volitve ne le boj za čimboljše uveljavljenje in, po možnosti, izvolitev enega kandidata za Strassburg, temveč tudi boj za manjšinske pravice v Italiji, opozorilo oblastem in vsej javnosti, da naša vprašanja še niso rešena, pa čeprav se marsikdo v Italiji ponaša z velikim »evropskim duhom«.

Literatura o delavcih in delu

Beležke ob prvem maju, prazniku dela

Prvi maj, praznik dela, je viden simbol politične in duhovne uveljavitve delovnega človeka in dela iz spon izkoriščevalskih prisil in dolgotrajne neosveščenosti. Z delovnim človekom povezani intelektualci in splet njihovih misli ter literature so pri teh večsmernih in kompliciranih družbenih in duhovnih procesih odigrali pomembno vlogo. Po obdobju francoske revolucije iz leta 1789 lahko govorimo o bistvenih spremembah politične in duhovne podobe sveta, ki smo ji še danes bistveno zavezani.

Zanimivo je, da prodro v nemško — in še bolj v slovensko literaturo — teme dela in delovnega človeka zelo pozno.

Na Slovenskem se je z delavskim vprašanjem in delom med prvimi poglobitveje ukvarjal šele na industrijskih Jesenicah rojeni Tone Čufar, ki je tragično umrl kot žrtev fašizma leta 1942. Ze leta 1932 je Čufar, ki je dobro poznal življenje tedanjih resnično proletarskih slovenskih delavcev v redkih velikih industrijskih podjetjih, izdal reportažo »Februarska noč«, ki govori o življenju v nekem industrijskem revirju. Čufar je med drugim napisal več iger iz delavskega življenja, vendar je prepričljivejši v drobnih črticah in novelah, v katerih se večkrat sooča z delavci in delovnimi razmerami v tedanjih obratih. Dve knjigi kratke Čufarjeve proze, »Tovarna« in »Nova gaz«, sta izšli kmalu po drugi svetovni vojni. Prav tako so šele po vojni, leta 1950, prvič izdali nekoliko nedograjeni Čufarjev roman »Pod klavdivom«, v katerem ta slovenski avtor opisuje predvojno jeseniško delavstvo, vendar je Čufar kljub vsem tem izdajam svojih del v Sloveniji ostal dokaj nezapažen.

V nasprotju z Janezom Evangelistom Krekom in njegovimi delavskimi organizacijami »Slovensko katoliško delavsko društvo« in »Slovenska krščanska delavska zveza«, ki sta že ob koncu prejšnjega stoletja odigrali pri osveščanju krščanskosocialnega slovenskega delavca zelo pomembno vlogo, je bil Čufar marksistično usmerjen. Krekov nazor o delu in delovnem človeku je bil namreč dokaj bolj enostaven. Rešitev kompliciranih vprašanj je Krek pričakoval predvsem od poštenega dela. Zapisal je namreč, »da je delo najmenitnejša človekova osebna last in po delu si v prvi vrsti pridobiva lastninsko pravico nad drugimi stvarmi«. Ko je Krek, ki je bil tudi viden slovenski krščanski odposlanec v dunajskem cesarskem parlamentu, državnem zboru, 8. novembra 1894 začel za slovenske delavce izdajati časopis »GLASNIK«, mu je na prvo stran postavil »NAŠO PESEM, PESEM DELA«:

*Zakon déla svétu dan je,
svet brez dela so le sanje.
delu slava, delu čast!
Delo je človeku last:*

Krek je vedno, prav tako kot France Terseglav, poudarjal, da kapital brez dela ne bo mogel prinašati dobička. Prav zato mora biti delo dobro plačano. V državnem zboru na Dunaju je ta poslanec vrgel v javnost celotne habsburške monarhije te važne besede: »Delavec ima pravico zahtevati: ti mi daj toliko, kolikor je to vredno, kar ti jaz dam.« Bolj kot Kranjska in Štajerska, pa je bil za razvoj Slovenske delavske publicistike pomemben in odločilen Trst. Tu je nastopil tudi Ivan Cankar.

Tudi v nemško literaturo prodro delavske teme razmeroma pozno. Vzrok za to je verjetno v dolgotrajni razkosanosti nem-

škega naroda na številne aristokratsko-konservativne države in državnice, sredi katerih se je sredi avtoritativnih vladarskih načinov nova industrijsko-proletarska miselnost razmeroma počasi razvijala.

Med prvimi v nemški literaturi se je z delavskimi temami ukvarjal koroški pisatelj Adolf vitez Tschabuschnigg, ki ni bil, kot kaže že ime, delavskega stanu. Ta poklicni pravnik in politik je že leta 1854 izdal roman »Tovarnarji in delavci«, ki je eden prvih avstrijskih in nemških doprinosov k delavskemu vprašanju. Dunajska liberalna »NEUE FREIE PRESSE« je že ob nastanku tega dela zapisala, da je nenavadno, da je dvorni svetnik Tschabuschnigg napisal kmalu po meščanski revoluciji v letu 1848 roman o delavcih in njihovih razmerjih do dela in tovarnarjev. Tschabuschnigg kaže v tem romanu tri vrste tovarnarjev: dva sta brezobzirna, brutalna izkoriščevalca, vendar je eden od teh dveh še slabši, ker je hinavec. Le Christoph, tretji tovarnar, vidi v delavcih ljudi — in ne robote in številke, ki jih je treba kolikormogoče totalno izkoristiti in na njihov račun narediti največje možne dobičke.

Nasproti tem trem tovarnarjem je Tschabuschnigg v Marianni in Siegfriedu zarisal idealen delavski par. Na njunem primeru poudarja pisatelj pesimistično in nevzdržno stanje delavskega razreda.

Leta 1877 je Tschabuschnigg izdal svoj zadnji roman »Veliki gospodje in majhni ljudje«. Pisatelj prikazuje propadajočo trgovsko družbo. Veliki gospodje so v resnici majhni, nizkotni ljudje. Veličino in značajnost moreš preje najti na nasprotni strani, na strani malega, izkoriščanega človeka.

Na začetku 20. stoletja se literatura, ki opisuje delo in delavstvo, vedno izraziteje uveljavlja. Zmaga proletarske oktobrske

dalje na 6. strani ■

odmevi - odmevi - odmevi - odmevi - odmevi

Slovenci v Italiji in politični pluralizem

XII.

Breme preteklosti pa je vsekakor manj moreče pri iskanju enotnosti Slovencev v Italiji kot pri gojenju skupnosti pri Slovencih nasploh — in še zlasti v iskanju enotnosti z osrednjo Slovenijo.

Kot je vsaj nekatere izmed nas spomnilo tudi lansko potovanje primorskih Slovencev v Ljubljano, je tehnološka civilizacija neznansko sprotila še nedavno prostorsko in časovno vezanost ljudi. Možnosti povezovanja, ki se nam vsaj teoretično ponujajo, so takorekoč neizčrpne. In vendar se vezi med našo narodnostno skupnostjo in osrednjo Slovenijo vidno rahljajo. Vzporedno z vse večjim razkorakom pa se postavlja vprašanje, koliko še pripadamo v resnici istemu narodu.

Kaj pravzaprav pomeni pripadati istemu narodu, ko delitev začrtujejo državne meje? Čeprav v nekoliko drugačnem kontekstu, smo spet pri starem vprašanju, kaj je pravzaprav narodnost. In spet naletimo najpogosteje na stare, čeprav nekoliko drugačne oblikovane odgovore, o katerih smo že rekli, da nas ne morejo povsem zadovoljiti.

Samo enotni slovenski kulturni prostor?

Najpogosteje si namreč odgovarjamo s predstavo ali idejo o »skupnem kulturnem prostoru, ki ne pozna meja ali naj ne pozna meja ne države ne ničesar, kar bi nas moglo ovirati«, kot je nedavno zapisal Josip Vidmar. Svojo predstavo je takole natančneje opredelil: »Ta prostor seveda je. Je sam po sebi, toda treba ga je obuditi v življenje in ga napolniti z dragoceno in smotno vsebino. Kajti abstraktna oblika kulturnega prostora ne more biti nadomestilo za skupno življenje vseh Slovencev. Tako lahko postane samo široko kulturno življenje, za katero pa je potrebno marsikaj, kar ga sploh omogoča. Potrebne so knjige in knjižnice, potrebni so prostori za shranjevanje in za skupno sprejemanje duhovnih dobrin, za skupna razpravljanja, za sprejemanje glasbe, za spoznavanje likovnih umetnin, torej razstave, in za gledališke predstave. Za vse to so poleg tega potrebna glasbila in vsakršne umetniške skupine, pa seveda tudi odri in dvorane, opremljene z vsem potrebnim. Skratka vse, kar spada k umetniški reprodukciji vseh vrst.«

Edino vez naj bi torej predstavljala »umetniška reprodukcija vseh vrst«, niti ne kultura v

tistem običajnem širšem pomenu, ki zajema tudi vede in znanosti, šolstvo ipd. Vsekakor pa se tu spet pojavlja vprašanje, koliko je smiselno govoriti o neki kulturni skupnosti, o neki kulturni avtonomiji, ob istočasni heteronomiji na področju gospodarstva in politike. In spet lahko pripomnimo, kar smo v zvezi z avstromarksističnim pojmovanjem narodnosti, da gre pri takšnem gledanju v resnici za neko dokaj aristokratsko pojmovanje kulture, ki zoperstavlja med seboj otium in negotium, ki pa se dokaj slabo prilega današnji tehnološki civilizaciji — tudi v tisti omejeni obliki, v kateri jo je doumel zrelejši marksizem.

Seveda skuša biti predstava ali ideja o enotnem slovenskem kulturnem prostoru odgovor na delitev, ki jo zarezujejo meje držav, točneje meje narodnih držav v klasičnem pomenu besede. Ali narodne države v tem smislu so zgodovinsko sporne, če ne celo nesprejemljive tvorbe, medtem ko so (in prav zato, ker so) narodi nujno ne samo kulturne, ampak tudi gospodarske in politične celote.

Idejo o skupnem slovenskem kulturnem prostoru je treba torej nujno dopolniti s predstavo o skupnem slovenskem gospodarskem in političnem prostoru, kar pa spet seveda ne more pomeniti slovenske narodne države v klasičnem smislu.

n j

(Bo še.)

MLADI OPENCI V PARIZU

Openski mladinski pevski zbor »Vesela pomlad« in ansambel »Zvezde« sta v zadnjem tednu aprila gostovala v Parizu.

Njuno štiridnevno bivanje v francoski prestolnici, kjer živi in deluje tudi lepa skupina slovenskih izseljencev, je bilo edinstveno doživetje tako za člane in članice kot za naše rojake, ki živijo na tujem.

Zbor je med svojim bivanjem imel res izredno bogato dejavnost. V Slovenskem domu v pariškem predmestju Chatillonu so dvakrat nastopili, prvič v soboto, 28. aprila, in še v nedeljo, 29. aprila. Oba koncerta pred slovensko publiko sta bila tako za pevce kot za poslušalce naravnost navdušujoča. Slovenski dom, kjer sta bila koncerta, je bil še posebno prazničen v nedeljo, ko so se zbrali Slovenci, ki živijo v Parizu in tudi v njegovi okolici, tako da je bil res nabito poln. Ob petju mladinskega zbora, zvokih ansambla Zvezde in skupnem petju pevcev in vse dvorane pa je večer doživel svoj višek. V tem smislu so se izrazili tudi gostitelji, ki so se zahvaljevali mladim pevcom, njihovim spremljevalcem in seveda požrtvovalnemu dirigentu, g. Francu Pohajaču.

Mladinski pevski zbor »Vesela pomlad« se je predstavil tudi drugim Parižanom, saj je pel pri maši v cerkvi Saint Marcela.

APZ TONE TOMŠIČ V NABREŽINI

Sobotni večer, 5. t.m., je bil za občinstvo, ki se je v nabrežinski telovadnici udeležilo koncerta APZ Tone Tomšič iz Ljubljane, pravo glasbeno doživetje. Koncert tega odličnega slovenskega zbora iz Ljubljane sta priredila SKD Igo Gruden iz Nabrežine in KD Vesna iz Križa.

Zbor, ki ga sestavljajo študentje ljubljanske univerze, je pod vodstvom Jerneja Habjančiča, nastopil z izredno zanimivim sporedom, ki so ga tudi izvajali tako, da se je številno občinstvo upravičeno navduševalo ob njihovem petju.

Koncert je obsegal skladbe Gallusa, Rossinija, Brahmsa, Merkušja, Kumarja, Mihelčiča, Gobca, Simonitija in drugih slovenskih skladateljev. Izbirali so spored, ki ga malokdaj slišimo, saj so le redki zbori, ki bi te pesmi tudi tehnično lahko zmogli.

Občinstvo je ob zaključku nagradilo pevce in dirigenta iz Ljubljane s toplim ploskanjem, tako da so dodali še tri pesmi, med temi pa tudi »himno« tega zbora, pesem »Lipa« Davorina Jenka.

Peli so liturgične skladbe skladateljev raznih narodov, po maši pa so imeli še kratak koncert, med katerim so izvajali slovenske narodne pesmi, ki so doživele še poseben uspeh med poslušalci.

Gostovanje v Parizu pa je bilo tudi prilžnost za obisk najznačilnejših mestnih zanimivosti. Mladi pevci so se vrnili domov ne samo obogateni z novimi vtisi iz francoskega velemesta, ampak tudi obogateni z zavestjo, da opravljajo s svojim petjem važno narodnokulturno delo, saj je stik z našimi izseljenci še izbistril njihovo narodno zavest.

Tagore in Kosovel v DSI

Ponedeljkov večer v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu je bil še posebej prazničen, kot je lahko prazničen večer, na katerem se javnosti predstavi nova knjiga, ki pa je že pred 60 leti imela velik vpliv na slovenskega pesnika Srečka Kosovela.

V Ljubljani, v znani Kondorjevi zbirki, je pred kratkim izšla v prevodu pisatelja in kulturnega delavca Vinka Ošlaka knjiga indijskega misleca in Nobelovega nagajenca Rabindranatha Tagoreja »Sadhana, kot k popolnosti«. O tej knjižici in vplivu, ki ga je imela na Kosovela, je bilo govora pri predstavitvi, med katero je Ošlak prebral del spremne besede, ki pa ni objavljena v knjigi. Tagore in Kosovel sta se nam tako prikazala v posebni luči.

Nedvomno je namreč, da je Tagore imel velik odmev pri Slovencih; zgodaj so ga

MAJENCA V DOLINI

Tudi letos so v Dolini priredili tradicionalni praznik »Majenca«, v sklopu katere občina prireja vsakoletno razstavo domačih vin.

Praznik se je začel v soboto, 5. maja, z otvoritvijo in podelitvijo nagrad vinogradnikom, večer pa se je nadaljeval ob postavljanju mlaja in drugih tradicionalnih obredih, ki so povezani s tem običajem.

Dolinska »majenca« je letos prav lepo uspela. Organizatorji so bili še posebej zadovoljni, ker jim po dolgih letih ni nagajalo slabo vreme. Za dober uspeh pa so bili odločilnega pomena tudi drugi dejavniki, kot npr. odlična organizacija dolinske mladine, tako fantov kot deklet.

začeli prevajati in med prvimi prevodi Tagoreja imamo odlične prepesnitve Alojza Gradnika. Kot je povedal prevajalec Sadhane, pa je Tagore vplival na Kosovela predvsem zaradi svoje elementarnosti, a obenem globine, kar je Kosovel pogrešal v takratni evropski in slovenski umetnosti.

O tej novi Tagorejevi knjigi pa je prevajalec dejal, da ji je zaradi izrednega bogastva misli, a obenem preprostosti in jasnosti, usojeno opraviti nekakšno vlogo kažipota v svet duhovnih vrednot tudi med slovenskimi bralci.

Želja se bo verjetno uresničila, še posebej če vzamemo na znanje podatke, da je ta knjižica prava uspešnica v Sloveniji. Bogastvo njene vsebine pa bi nedvomno zahtevalo natančnejšo in globljo predstavitev.

M. T.

Longo potrjen za tajnika

V Rimu se je zaključil vsedrjavni kongres socialdemokratske stranke, na katerem je bil za strankinega predsednika potrjen senator Saragat, za strankinega glavnega tajnika pa poslanec Longo. Na tajnem glasovanju je za Longa volilo kakih 72 odstotkov delegatov. Voditelj glavne manjšinske struje, minister Nicolazzi ni kandidiral za tajnika. Še prej pa so delegati tako rekoč soglasno odobrili sklepni dokument, ki med drugim naglašja, da stranka odločno in lojalno podpira sedanjo petstrankarsko vlado, pri čemer poudarja pomen dejstva, da je prvič na čelu te vlade

predstavnik socialistične stranke. Socialdemokratska stranka se zavzema za tesnejše sodelovanje s socialistično stranko, in opozarja, da je glavni strankin cilj uresničitev socialistične in demokratične alternative.

Na kongresu so dosegli tudi sporazum o porazdelitvi mest v novem strankinem osrednjem vodstvu. V centralnem komiteju je 221 članov, od katerih jih 133 pripada struji tajnika Longa, 65 struji ministra Nicolazzija in 23 struji reformistične leve.

—o—

GENSCHER V WASHINGTONU

V Washingtonu je bil na uradnem obisku zahodnonemški zunanji minister Genscher, ki je imel tudi daljši pogovor s predsednikom Reaganom. Genscherjev obisk v Združenih državah je bil pomemben predvsem zato, ker bo šef zahodnonemške diplomacije še pred koncem tega meseca obiskal tudi Sovjetsko zvezo, to pa bi lahko bila prilžnost ali vsaj poskus za obnovitev dialoga med Vzhodom in Zahodom, potem ko se je ta dialog prekinil zaradi problema evroraket. Po pogovoru z Reaganom je Genscher povedal, da so Združene države pripravljene na pogovore s Sovjeti glede vesoljskega orožja.

Ob histeričnem protislovenskem izpadu

Na manifestaciji, ki so jo za premostitev križe v gledališču in na glasbenem področju priredili v soboto, 5. t.m., v gledališču Rossetti gledališča Verdi, Teatro Stabile, Slovensko stalno gledališče in Federacija gledaliških, glasbenih in filmskih delavcev, je žal, že spet, prišel do izraza glas globoko nekulturnega Trsta. Histerični protislovenski izpad, ki ga je del občinstva insceniral, ko je predstavnica sindikatov skušala tudi v slovenščini orisati dramatični položaj gledaliških ustanov v Trstu, nas je kot slovenske gledališke delavce izredno prizadel in užalostil. Tudi Slovensko stalno gledališče je bilo med pod-

pisniki manifestacije, tudi mi smo torej povabili tržaško občinstvo na skupno kulturno prireditve. Del tega občinstva pa ni prišel na manifestacijo iz ljubezni do umetnosti in njene univerzalnosti, ampak zato, da bi izkoristil še eno prilžnost za svoje protislovenske izbruhe. Prilžnost je res izkoristil, a s tem tudi dokazal svojo globoko nekulturnost in moralno revščino.

Kot upravni svet in kolektiv Slovenskega stalnega gledališča izražamo sindikalni predstavnici Ivani Placer vso našo solidarnost.

Upravni svet in kolektiv SSG

Stopili so na dan

V Špetru Slovenov je bila v nedeljo, 6. maja, lepa in odmevna kulturna prireditve, ki je lahko tudi italijanski javnosti prikazala dejstvo, da v nadiških in drugih benečanskih dolinah živijo in delujejo Slovenci.

Prireditve so organizirala slovenska društva iz videmske pokrajine v telovadnici špeterske srednje šole v znamenju dneva slovenske kulture. Ves spored, nastopi zborov iz Ljes in Barnasa, igralcev »Beneškega gledališča«, glasbenih ansamblov, harmonikarjev in pevcev, da ne omenimo slavnostnega govornika prof. Černa in druge priljubljene izgovorjene besede, pa je izvenel kot poziv italijanski državi, naj prizna obstoj slovenske narodne manjšine tudi v videmski pokrajini.

Prireditve, ki se je odvijala pod geslom »stopimo na dan«, je nedvomno uspela, saj je privabila v Špeter veliko množico in med njimi tudi veliko mladih, kar je za usodo naših ljudi v Benečiji še posebej pomembno.

LEP KONCERT V GORIŠKI STOLNICI

Pred kratkim obnovljena goriška stolnica je v soboto zvečer donela od plemenitega petja in orgelskih zvokov. Zveza slovenske katoliške prosvete in zbor »Lugi Fogar« iz Gorice sta priredila zvečer, ob 21. uri koncert Slovenskega okteta iz Ljubljane, ki je nastopil ob sodelovanju znanege orgelskega mojstra prof. Huberta Berganta.

Na programu so bile renesančne, baročne, slovanske liturgične pesmi in še črnske duhovne pesmi. Nekatere skladbe je spremljal na orgle prof. Hubert Bergant, ki je med programom tudi sam izvedel nekaj orgelskih skladb.

Slovenski oktet in prof. Bergant so torej tudi v goriški stolnici nastopili v sestavi in s sporedom, s katerim v zadnjih mesecih bogatijo slovensko koncertno življenje širom po Sloveniji in zamejstvu. Številno občinstvo je z navdušenjem spremljalo njihovo virtuosno izvajanje. Bil je koncert, ki bo prisotnim dolgo ostal v spominu.

Pastirčkov dan v Štandrežu

Bralci in prijatelji mladinske revije Pastirček so se letos zbrali že petič na svojem prazniku, ki so ga tokrat priredili v Štandrežu.

Otroci in njihovi spremljevalci so bili najprej pri šmarnicah, po lepi majniški pobožnosti pa se je na bližnjem igrišču začel spored. Spored je otvoril domači pevski zbor, ki je dovršeno zapel nekaj pesmi, po njihovem nastopu pa je imela priložnostni govor gospa Anka Komjanc, ki je lepo podčrtala pomen in vlogo praznika. Sledil je nastop otroškega zbora iz Štivana, sledile pa so še druge točke, kot balet in razni uprizorjeni prizorčki, ki so jih pripravili učenci številnih šol.

Sledilo je nagrajevanje najmarljivejših dopisovalcev revije, večer pa se je sklenil s skupno pesmijo. Iz mladih grl je tako zazvenela vesela pesem »Jaz sem muzikant«, ki je primerno sklenila to lepo in doživeto otroško prireditve.

Marjan Terpin: Števerjan

V počastitev 100-letnice ustanovitve Slovenskega katoliškega bralnega društva St. Ferjan je izšla v izdaji sedanjega Prosvetnega društva Frančišek B. Sedej v tem kraju knjiga z naslovom »Števerjan«; napisal jo je Marjan Terpin, pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti.

Knjiga pomeni gotovo eno najbolj uspelih del, kar smo jih Slovenci imeli in jih imamo na področju domoznanstva, ki je na slovenskem knjižnem polju sicer eno najbolj zapostavljenih dejavnosti. Ko listamo njene strani, nam postane jasno, da bi moralo iziti še veliko podobnih del o naših krajih, zato da bi naša javnost bolje spoznala domače okolje, preteklost domačih krajev, delo in ustvarjalnost prejšnjih rodov.

V knjigi Marjana Terpina najdemo zgodovinski oris, od predrimskih časov, preko srednjega veka do danes. Najdemo bibliografske podatke, krajepisje, narodno-prosvetno in politično delovanje v kraju zadnjih sto let. Bogato je slikovno gradivo, ponatisi številnih zgodovinskih listin, slike, grbi, pečati ipd. Zanimivi so volilni znaki iz preteklih let z domačimi simboli.

Knjiga »Števerjan« je povsem moderno delo, saj posega na vsa področja domačega življenja. Obenem pa ob njenem prebiranju začutimo, da diha iz njenih poglavij življenje Primorske kakor v strnjenem prikazu. Števerjan je povezan s primorskim gospodarskim, kulturnim in političnim življenjem. Tudi tukaj so pred prvo svetovno vojno in po njej zaživila društva in zadruga, stavbena, mizarška, kovaška, konzumno društvo, kmečka posojilnica, zveza slovenskih klonov. Tudi tukaj je

nastopil na shodu primorski poslanec Virgilij Šček (1921) z znamenitim govorom. V Števerjan se je umaknil goriški nadškof Frančišek B. Sedej, potem ko je moral odstopiti s svojega mesta na pritisk fašistov (1930). Med drugo svetovno vojno je tudi ta kraj zajelo osvobodilno gibanje partizanov in delovanje Osvobodilne fronte. Padlim v drugi svetovni vojni so domačini postavili na glavnem trgu pred cerkvijo veličasten spomenik.

Jezik v knjigi je natančen, skrben, tudi v strokovnem pogledu. Pisec natančno loči pojme, kakor npr. vas in zaselek (del vasi). Števerjan je namreč vas s številnimi zaselki. (V primeri z vasjo je selo samostojno najmanjše naselje, četudi na ozemlju občine večje vasi).

V knjigi je toliko zanimivosti in bogatega gradiva, da ga niti na kratko ne moremo opisati. Treba jo je preprosto vzeti v roke. Ob koncu je dolg seznam uporabljene slovnice, ki lahko koristno služi tudi kasnejšim raziskovalcem. Primerna bi bila tudi navedba virov slikovnega gradiva, ki je zares dokumentarno. Na koncu je še povzetek v italijanščini (dr. A. Bratuž) in nemščini (dr. A. Sirk). Želeti bi bilo le, da bi tudi o drugih krajih izšla podobna dela.

I. Š.

—0—

V petek, 11. t.m., bo ob 18. uri v Goriškem muzeju na gradu Kromberk Nova Gorica otvoritev retrospektivne razstave slikarja

SILVESTRA KOMELA

Spregovorila bosta podpredsednik IS skupščine SRS Dušan Šinigoj in avtor razstave Stane Bernik. V glasbenem sporedu bo nastopila pianistka Ingrid Silič.

Stockholmska konferenca ter NATO - Varšavski pakt

Varšavski pakt predlaga Atlantski zvezi nenapadno pogodbo, da bi se tako zmanjšala mednarodna napetost in z njo nevarnost svetovnega spopada. K pogovoru o taki pogodbi bi lahko pritegnili tudi države zunaj obeh svetovnih blokov, predlagani sporazum pa bi lahko vseboval tudi jamstva proti nepričakovanim napadom in pa morebitno obveznost za prenehanje z oboroževalno tekmo v svetu. Ta sklop predlogov Varšavskega pakta je te dni uradno izročilo madžarsko zunanje ministrstvo veleposlanikom iz držav Atlantske zveze v Budimpešti. V predlogu je rečeno, da bi se o podrobnostih lahko pogovarjali na evropski razorožitveni konferenci, ki se bo prav danes obnovila v Stockholmu.

Konferenca v švedskem glavnem mestu, ki je tehnično nadaljevanje Konferenec za varnost in sodelovanje v Evropi, se je začela sredi letošnjega januarja in se po daljši pavzi zdaj obnavlja. Konferenca je bila in je važna predvsem zato, ker ohranja stike med Vzhodom in Zahodom po prekinitvi pogajanj ob znanem problemu nameščanja ameriških jedrskih raket v

Zahodni Evropi. Tudi v Stockholmu — podobno kot v Madridu — so navzoče vse evropske države razen Albanije, poleg njih pa še Združene države in Kanada.

* * *

VIETNAM IN ZDA

V intervjuju za ameriški tednik News Week je vietnamski ministrski predsednik Pham Van Dong izjavil, da je njegova vlada pripravljena urediti diplomatske odnose z Združenimi državami. Pogoji za ureditev odnosov pa je — po njegovem — popolna dobra volja obeh prizadetih strani. Ministrski predsednik je odločno zavrnil očitek, češ da je neodvisnost Vietnama tesno povezana s sovjetsko vojaško pomočjo. Mi imamo dobre odnose s Sovjetsko zvezo, je naglasil predsednik hanojske vlade, ker Moskva spoštuje našo neodvisnost. Pham Van Dong je hkrati zanikal vest, po kateri je Vietnam dovolil Sovjetski zvezi gradnjo stalnega pomorskega oporišča na vietnamskem ozemlju. Pojasnil je hkrati, da so sovjetski svetovalci povečini gospodarski izvedenci, ki pomagajo pri industrijski obnovi države. V Vietnamu je šest tisoč sovjetskih svetovalcev.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Gostovanje ljubljanske Drame s Feydeaujevo »Barillonovo poroko«

Slovensko stalno gledališče v Trstu je letošnjo sezono, ki jo je z izjemo »Talca« in »Radovana tretjega« oblikovala izbira problemske dramaturgije, končalo z vodvilom, komedijo stalnih zapletov pred dobrimi 120 leti rojenega Parižana Georgesa Feydeaua »Barillonova poroka«. Prav ta odrska zvrst, ki se je razvila po francoski revoluciji, je močno vplivala na nastanek slovenske dramatike, saj je tudi pri Linhartu moč zaslediti situacijsko komiko in skoraj vse značilnosti komedije zapleta. Gre torej za sproščeno in lahko razvedrilo, vendar z matematično natančno spleteno in zapleteno komedijsko štreto. Toda v prvi vrsti ostaja komičnost, saj ji je vse ostalo le podrejeno. Istočasno pa je čutili njeno skrivno plast, beganje vodvilskih junakov pred resnično ali umišljeno nevarnostjo, ki grozi njihovemu srečnemu življenju, je kot igra z ognjem, ki vzbuja pristrčno veselje zato, ker se nikoli ne razmahne v požar, ampak se razcimi le v dim, kar je seveda tolažba ne samo vodvilskim junakom, pač pa tudi gledalcem, ki skrivajo v sebi podobne ali še hujše strahove pred nevarnostmi osebnega ali splošno družbenega sveta. Najboljša tolažba pred takšnimi strahovi je vsega drugega osvobodjena, napol nora, skoraj orgiastično stopnjevana komičnost.

Gostovanje ljubljanske Drame s tovrstnim delom pa je morda že uvod v prihodnjo sezono Slovenskega stalnega gledališča, če bo prišlo do zaenkrat zgolj zamišljene realizacije Linhartovega »Matička«.

Georges Feydeau ni neznan našemu občinstvu, saj smo leta 1976 gledali njegovega »Champignola ali vojaka po sili« v izvedbi Slovenskega stalnega gledališča in v režiji Maria Uršiča.

Tudi v »Barillonovi poroki« je fabula dokaj preprosta. Barillon se na županstvu hoče poročiti z mlado Virginio, toda pijani pisar Topeau napačno izpolni poročni list, tako da je Barillon uradno oženjen s taščo, Virginiovo materjo gospo Jambart. Ta je zamenjave zelo vesela, ker je prepričana, da je vdova. Njen mož — tako vsaj kaže — je pred dvema letoma utonil v južnem morju. Toda Jambart se nepričakovano vrne, najde ženo poročeno z Barillonom in se odloči, da bo počakal, dokler poroka med Barillonom in njegovo ženo ne bo razveljavljena. Toda zapletov s tem še ni konec, kajti Virginie ljubi mladega Surcoufa, obenem pa pijani pisar znova napačno sestavi list o razveljavitvi zakona. Seveda se ob koncu vse srečno izteče, Barillon pa je naj-srečnejši, ko je po dveh zakonih spet samski.

Komedijo je s srečno roko zrežiral Zvone Šedlbauer, igralci pa so pripravili občinstvu dobre tri ure razvedrila in smeha. Barillona je dovršeno odigral Dare Valič, zapitega pisarja Branko Grubar, gospo Jambart Majda Potokar, mornarja Jambarta Jurij Souček, župana Ivo Ban, mladega Surcoufa Vojko Zidar, strica Brigota Janez Albreht, slugo Tone Homar, Virginie pa Majda Sever.

Saša Rudolf

Brioni bodo odprti javnosti

Ze od leta 1980 obstaja mednarodni odbor, ki ga sestavljajo časniki iz Furlanije-Juljske krajine in iz reške regije v Socialistični republiki Hrvaški in ki se predvsem zanimajo, da bi bila široka javnost obveščena o razvoju turizma, tako v Furlaniji-Juljski krajini kot v že omenjeni reški regiji. Slednja obsega območje celotne hrvaške Istre in Gorskega Kotorja, se pravi področje na katerem se razvija več kot 50 odstotkov celotne turistične dejavnosti na Hrvaškem.

Omenjeni odbor je imel v torek, 8. t.m., redno letno zasedanje. Prireditelji so bili turistični časniki iz reške regije, ki so za kraj zasedanja določili Brione. Razumljivo je, da je prav zaradi Brionov bilo na tem zasedanju veliko število časnikiarjev iz Furlanije-Juljske krajine, saj so bila zastopana vsa sredstva množičnega obveščanja v deželi. Prisoten je tako bil tudi načelnik tiskovnega urada dežele, doktor Sossi, ravnatelj deželnega odborništvaa za turizem Tringale in podpredsednik vsedržavnega združenja turističnih časnikiarjev Cojutti iz Vidma. Na zasedanju, ki je potekalo v obnovljenem hotelu Neptun na Brionih, so pregledali delovanje v zadnjem letu, pri čemer velja opozoriti, kako sta Sossi in Tringale podrobno orisala prizadevanja deželne uprave za razvoj turistične dejavnosti v Furlaniji-Juljski krajini, pri čemer sta tudi opo-

zorila na tesne stike s turističnimi časnikiarji v Avstriji, Sloveniji in tudi na Bavarskem.

Glede na kraj zasedanja, se pravi Brione, ki so od leta 1949 do leta 1979 bili rezidenca jugoslovskega predsednika Tita, je med časnikiarji seveda vladalo veliko zanimanje, kako bo s prihodnostjo teh čudovitih otokov in ali bodo prišli v poštev v turističnem pogledu. Predstavniki pristojnih hrvaških oblasti so opozorili, da je bilo otočje z republiškim zakonom proglašeno za nacionalni park in za spominsko področje, ki ga je treba skrbno čuvati. Brioni pa bodo kljub temu prišli vsaj delno v poštev v turističnem pogledu. O srede junija dalje bodo namreč vodeni ogledi Brionov, za katere se bo treba prijaviti pri jugoslovske turističnih agencijah. Predvidevajo pet programov ogledov, a za letos bo sta verjetno prišla v poštev le dva. Časnikiarji, ki so bili prisotni na zasedanju, so si s pomočjo vodiča ogledali Mali Brion, na katerem so zoološki vrt, muzej srednjeveških fresk, etnografski muzej in nekateri arheološki ostanki iz rimske in bizantinske dobe. Ko bodo Brioni odprti široki javnosti, je jasno, da bodo predstavljali enega pomembnih dejavnikov za nadaljnji razvoj turizma v Istri. Na zasedanju je bilo sklenjeno, da bo prihodnje srečanje leta 1985 v Čedadu.

Literatura o delavcih in delu

■ nadaljevanje s 3. strani

revolucije v zaostali cesarski Rusiji utemelji popolnoma nove miselne načine. Poleg sovjetske literature se pred drugo svetovno vojno vidneje pojavi ameriška delavska literatura, vendar je tudi v Nemčiji delavec vedno bolj v ospredju pozornosti. Po drugi svetovni vojni in zlomu fašizma, ki je delavca popolnoma vpletel v svojo nacionalno ideologijo, se v Zvezni republiki Nemčiji in Avstriji postopoma uveljavi novi rod pisateljev. Ta zablesti z raznovrstnimi angažiranimi socialnimi temami, ki se ne izogibajo prikazovanju nepravilnosti pri delovnih procesih in razmerjih v sodobnih visoko industrializiranih družbah. Literatura delovnega sveta z nekaterimi pomembnimi nemškimi pisatelji se bori za odpravo privilegijev in vidnejšo afirmacijo delovnega človeka. Ta prizadevanja so v zadnjem času dialektično povezana s prizadevanji za mir. Pokojni Peter Weiss, Ingeborg Drewitz, Heinrich Böll, Max von der Grün so v svoje literarne tekste vnesli nekatera temeljna vprašanja, ki zanimajo današnjega evropskega delavca. V Zvezni republiki Nemčiji so v zadnjem desetletju poleg že tradicionalne »skupine 61«, ki se ukvarja izključno z literaturo delovnega človeka, ustanovili številne krožke in klube takoimenovane literature delovnega sveta. Te moremo najti v vseh večjih nemških mestih od Dortmunda do Kölna in Münchna ali pa Berlina. Založbe Luchterhand, Fischer, Wagenbach, Dammnitz ali pa Hammer posvečajo veliko pozornost prav vprašanjem takoimenovane delavske literature. O tem ne le nemškem pojavu je že tudi izšlo več obširnih nemških znanstvenih knjig. Seveda vsa ta zagnanost v delavsko literaturo ni vedno rodila dobrih sadov. Poleg važnega dejstva, da so se pomena literature delovnega sveta sredi današnje industrijske civilizacije začeli zavedati najširši družbeni krogi, se je v pojav nemške delavske literature priteplo tudi marsikaj modnega. Namreč nekakšna modna in ideološka špekulacija z delavsko literaturo v rokah radikalne leve inteligence. Tako ni čudno, da je ta literatura večkrat obtičala le v tezi in pamfletu. Po drugi strani pa je tudi res, da so poleg Maxa von der Grūna zlasti nekateri od tistih avtorjev, ki sploh ne pišejo »uradne« delavske literature, ustvarili nekaj temeljnih del o nemškem delovnem človeku in njegovem življenju sredi industrijskega blagostanja, a tudi civilizacijske vprašljivosti.

Lev Detela

—0—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

IVAN PREGELJ

VSEM GALJOTOM VILE V VAMP

v ponedeljek, 14. maja ob 20.30 v Mačkoljah
v torek, 15. maja ob 17.00 v Kulturnem domu
v sredo, 16. maja ob 20.30 v Borštu
v četrtek, 17. maja ob 20.30 pri Domju

Obnovitev oljčnih nasadov

V zadnjih letih se je zanimanje za obnovo oljčnih gajev pri nas močno povečalo. Naši kmetje, ki so za več desetletij zaporedoma zanemarili to kulturo, se začnejo zanimati za nove nasade, a tudi za obnovo starih, ki jih ni dokončno ugonobila pozeba leta 1929. Takrat so mnogi požagali oljke, iz čokov pa so pogнали poganjki, tako so se nasadi dreves spremenili v grmovje. Če bi kdo hotel obnoviti zapuščen nasad oljk, svetujemo, da ga začne pripravljati že letos, čeprav je mogoče že nekoliko pozno.

Najprej si oglejmo nasad in ocenimo stanje dreves ali oljčnih grmov. Grmovje očistimo in pustimo najprimernejša debla. Na splošno, če je v starem, zapuščenem nasadu vsaj 50 odst. dreves še dovolj lepih in zdravih, da se ga splača obnoviti, bomo drevesa, ki jih bomo ohranili, temeljito in smotrno obrezali, da bomo oljki vrnili nekaj oblike in ji dali možnost, da obnovi več rodni veje. Če so veje slabe, ali jim rodne veje sežejo previsoko, da bi bilo nesmotrno jim pustiti tako rast, odžagamo glavne, nosilne veje, da bo oljka iz debla pogнала nove, mlade poganjke, ki jim bomo lahko dali zaželeno obliko. Podobno ravnamo tudi v primeru, da čistimo oljke, ki imajo obliko grma. V takem primeru pustimo tri močnejše poganjke in jih vzgojimo v obliko trivrstaste kotlaste krošje, katere osnova se začne le malo nad zemljo. Na ta način si prihranimo veliko dela predvsem v prvih letih, saj takega kultiviranega grma skoraj ne bomo obrezovali, dokler ne bodo ti poganjki dosegli višine, ko bo oblikovanje pač nujno. Prestara drevesa odžagamo pri tleh in o-

krog panja nasujemo nekaj zemlje. Ko bodo iz čoka pognali novi poganjki, bodo naredili tudi korenine, ki jih bomo lahko cepili s kvalitetnejšo vrsto in jo čez leto presadili na mesto, ki je bilo v nasadu prazno.

Ob obnovi nasada moramo seveda poskrbeti za temeljito obdelavo tal. Okoli dreves in oljčnih grmov bomo zemljo globoko prekopali in temeljito pognojili. Za oljke je značilno, da potrebujejo precejšnje količine dušičnih gnojil, seveda pa ne smejo manjkati druge hranljive snovi.

Mogoče bi veljalo opozoriti, da oljka ni, kot si včasih mislimo, najskromnejše drevo, ki tudi zanemarjeno obilno rodi. To ne drži, drevo bo lepo uspevalo in rodilo

le, če bomo zanj tudi skrbeli. Zato tudi ko sadimo mlade oljke, moramo poskrbeti, da bo zemlja temeljito pripravljena. V starem nasadu, kjer prazna mesta nadomestimo s podsajanjem, moramo pripraviti za mlada oljčna drevesca, ki jih lahko vzgojimo iz panjev, primerno jamo. Glede na tla mora biti jama vsaj meter široka in globoka, če pa je jama širša, je še boljše. Oljke imajo namreč zelo dobro razvite vrhnje korenine, ki dobro črpajo hranljive snovi iz zemlje. Široka luknja bo torej omogočila, da se bo oljka že v prvih letih lepo razrasla in okrepila, to pa se nam bo kmalu obrestovalo, ker bo drevesce prej začelo roditi.

Teh nekaj splošnih misli o obnavljanju starih oljčnih nasadov velja torej upoštevati in se jih lotiti le, če se bo skrb za obnovljeni oljčni nasad tudi nadaljevala; le tako bo uspeh zagotovljen.

NASILJE TUDI V KANADI

Nastop neprisebnega vojaka v Quebecu, glavnem mestu francosko govoreče kanadske pokrajine, je terjal tri smrtne žrtve in 14 ranjencev. 38-letni moški v vojaškem kroju in z brzostrelko v roki je najprej izročil dolgo posneto sporočilo krajevni radijski postaji, nato je izstrelil nekaj rafalov proti vojaški postojanki, končno pa je vdrl v quebeški parlament. Začel je streljati levo in desno, ko je nastopila policija, pa se je s talcem zatekel v neko sobo. Po skoraj petih urah pogajanj se je mirno predal. Ves čas se je zmedeno izražal proti pokrajinskemu ministrskemu predsedniku in njegovemu domnevnemu separatizmu. Policija je pozneje še pravočasno našla njegovo vozilo, ki je bilo parkirano pred uradom ministrskega predsednika Levesqua. Vozilo je bilo polno eksploziva.

KONGRES PSI

S poročilom glavnega tajnika Craxija se bo v petek popoldne začel v Veroni 43. vsedržavni kongres socialistične stranke. Kongresna dela se bodo končala v nedeljo pozno zvečer z izvolitvijo novega strankinega tajnika in novega vsedržavnega zbora, ki bo zamenjal stari centralni komite. Vsedržavni zbor bo nato izvolil osrednje strankino vodstvo, ki bo na svoji prvi seji imenovalo oba podtajnika. Strankin vsedržavni zbor bo imel kakih 400 članov, od katerih jih bo kakih sto tako imenovanih zunanji, se pravi osebnosti s področja kulture, znanosti in umetnosti, ki se prištevaajo k socialističnemu svetovnemu nazoru oziroma prepričanju. Dvesto članov vsedržavnega zbora pa bo izvoljenih na kongresu.

LIPA - drevo življenja

OOOO JOŽKO ŠAVLI OOOOOOOOOOOOOOOOOO 2 OOOO

Isto vlogo je hrast imel tudi pri večini slovanskih ljudstev. Na izkopeninah svetišč, ki so bila posvečena najvišjemu bogu Perunu in sicer pri vzhodnoslovanskih ljudstvih, so našli tudi ostanke starih hrastov. Bizantinski pisec, cesar Konstantin Porfirogenet (vladal 912-959) poroča, da so slovanski prebivalci, ko so zasedli otok sv. Gregorja, darovali pod velikim hrastom. Za območja Baltika poroča Helmold (11. stol.) o pokristjanjenju slovanskih prebivalcev Mecklenburga in navaja, da so bili najvišjemu božanstvu (Sventovitu) posvečeni hrasti (Chronica Slavorum). Približno za isto obdobje omenja Herbord mogočen in košat hrast pri Ščečinu, ki je ljudstvu veljal za svetega in je izpod njega izvirala studenec. Misijonar Hieronim iz Prage je ob pokristjanjevanju Litvancev še v 14. stoletju ukazal posekati neki sveti gaj. Tega pa si nihče ni upal storiti, ker je v gaju rasel star hrast, v katerem naj bi bival bog Perkunas (Perun). 9)

Na sveta drevesa naletimo v zgodovini vseh verstev. Drevo je starim ljudstvom bivališče božanstva, mnogim narodom visoke omike pa je bil lik drevesa že prisposoda stvarstva in njegove povezanosti z vesoljstvom ter vsemožjim.

Sveto drevo prerase v slednjem primeru v simbolično drevo vesolja, kot ga srečamo že pri starih Kitajcih (obdobje vlade Han, upodobitev v grobnici v pokrajini Šantung, 167 pr. Kr.). Hindujska Indija si vesoljsko drevo predstavlja s koreninami na nebu. V Evropi pozna v tem pomenu simbol drevesa nordijsko bajeslovje kot jesen Yggdrasill, drevo sveta in drevo vesolja ter najvišjega boga Odina. Svoje korenine poganja v sredino zemlje, veje razteza v vesolje, izpod njega izvirajo studenci. 10) Tudi mnoga preprosta ljudstva poznajo vesoljsko drevo.

Prastari simbol drevesa najde svoj pomen tudi v krščanstvu. Že prva človeka sta jedla od prepovedanega drevesa, storila s tem izvirni greh, katerega posledica je trpljenje človeškega rodu, njunega potomstva. To je bilo drevo spoznanja dobrega in hudega. Toda Bog je človeškemu rodu dal možnost odrešenja po križu in na poti k odrešenju se kot simbol le-tega pojavlja »drevo večnega življenja«, kot življenjsko drevo v krščanskem pomenu.

Po nauku sv. Tomaža Akvinca in sv. Avguština ima to drevo takšno moč, da človeka varuje pred boleznijo in poškodbami ter na starost prepreči razkrajanje telesa.

Pomaga tedaj, ko so odpovedala vsa druga sredstva, tako da z vlitjem skrivnostne moči prinese popolno okrevanje. Toda zaradi greha je človeku pot do popolnega zdravja zaprta. Ostala pa je v njegovem spominu in hrepenenju. Ob koncu pa bo drevo večnega življenja znova nagrada pravičnim (Apokalipsa 2,7), kot nam ga kaže prisposoda o svetem mestu, sredi katerega rase. 11) Simbol drevesa se v Sv. pismu nahaja še na več mestih.

V spisih cerkvenih očetov se kot značilen simbol pojavlja v tej zvezi tudi križ v obliki drevesa. Njegov pomen: Kristusov križ nam bo vrnil raj in ta križ je drevo, ki ga je Gospod pokazal sredi raja Adamu ... Kot resnično drevo (večnega) življenja in Marijo kot zemljo v raju slavijo Kristusa sv. Janez Damaščan in nekateri cerkveni pisatelji. Krščansko drevo življenja se pogosto popolnoma istoveti s Križem in predstavlja v tem svojstvu zmagoslavno znamenje, ki daje in ohranja življenje. V prvih obdobjih krščanstva so križi v obliki dreves pogosto upodabljeni. Poseben simbol predstavljajo vedno zelena drevesa. O njih pravi sv. Ambrož: »Kar je zeleno, naj te opominja, da ne boš izgubil upanja, ki naj ti vedno cveti v veri po odrešenju.« 12)

Krščansko drevo večnega življenja je sveto in vesoljno v najvišjem pomenu. V tem svojstvu se razlikuje od drevesa narodovega življenja. Tega bomo na kratko imenovali drevo življenja. Gre tudi v tem primeru za sveto drevo, toda za drevo ze-

Koledar dramskega sporeda radia Trst A za mesec maj

V soboto, 12. maja ob 18. uri: slovenski ljudski Olimp. Mirko Mahnič »LEGENDE O MARIJI«. Iz bogate zakladnice slovenskih ljudskih pesmi in legend je avtor izbral nove pesniške motive, ki pripovedujejo o Kristusovi materi. Režija Mirko Mahnič. Produkcija »Radijski oder«.

V torek, 15. maja ob 18. uri: odpustni grehi. Marcel Aymé »ZELENA KOBILA«. Nov, osmi in predzadnji »odpustni greh«, ki smo ga to pct povzeli iz znamenite istoimenske knjige francoskega pisatelja, umrlega v zgodnjih petdesetih letih. Mnogi zatrjujejo, da je Ayméjev humor logično nadaljevanje zlahtnega galskega humorja od Rabelaisa preko Balzaca do danes. In če je Balzac v »Okroglih povestih« le nadaljeval Rabelaisov humor, je Marcel Aymé oblikovno in jezikovno izredno samosvoj humorist. V svojem delu je obranaval preprost kmečki življenjski, v katerem predstavlja Zelena kobila simbol elementarne erotične strasti, s katero zasmehuje licemerstvo, strankarsko pokvarjenost in ozkost. Dramatizacija Jože Rode. Prevod Bogomil Fatur. Režija Marko Sosič. Produkcija »Radio Trst A«.

V soboto, 19. maja ob 18. uri: Luciano Chiabudini »PREKLETE GRABJE«. Nova gledališka in hkrati radijska postavitev tega najnovejšega dela iz repertoarja »Beneškega gledališča«. Izvirna glasba Aleksander Vodopivec. Režija Adrijan Rustja.

Od ponedeljka, 21. maja do petka, 8. junija (ponedeljek, sreda, petek ob 14.10): roman v nadaljevanjih (dramatiziran roman). Božin Pavlovski »WEST AUST«. Z novim dramatiziranim romanom v nadaljevanjih »West Aust« predstavljamo makedonskega pisatelja Božina Pavlovskega, ki sodi v vrsto tistih značilnih ustvarjalcev,

ki so zaslužni za pospešeni razvoj sodobne makedonske književnosti. Roman »West Aust« svojevrstno opisuje surovo življenje emigrantov z vseh koncev in krajev sveta na ozemlje Zahodne Avstralije. Glavna fabula romana se razpleta med makedonskimi priseljenci iz Bitole. Daleč od doma in v večni nostalgiji po njem se ti ljudje iz rudarskih barak zatekajo k popivanju in potikanju po cenenih gostiščih in razvpitih zabaviščih. V tem odmaknjenem in izgubljenem delu sveta jih življenje ubija, saj jih kar naprej izkoriščajo brezvestni in bogati grabežljivci, glavni krivci njihove gmotne in moralne bede. Roman je izšel že v več tujih jezikih in doživel priznanje tako kritike kot tudi širšega kroga bralcev. Dramatizacija Aleksij Pregarc. Režija Jože Babič. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu«.

V torek, 22. maja ob 18. uri: izvirna radijska igra. Vlado Vukmirovič »VLAKA ZA SRBIJO«. Dramatičen zapis o slovenskih izseljencih, ki jih je nemški okupator odgnal v Srbijo, kjer so si v novih razmerah poskušali — vsak po svoje — ustvariti drugo življenje. Prevod Majda Skrbinšek. Režija avtor. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu - 1973«. Ponovitev.

V soboto, 26. maja ob 18. uri: »HEJ, TOVARIŠI! - PARTIZANSKI MITING ŠT. 2«. Na sporedu bo drugi partizanski miting iz nove radijske nanizanke »Hej, tovariši!«, ki je doslej na sporedu vsako zadnjo soboto v mesecu. V viharnih in revolucijskih časih NOB so bili partizanski mitingi najbolj neposredna, živa in seveda hkrati aktualistično-tribunska oblika gledališča, ki je zabavala, osveščala in še zlasti spodbujala borce k vnemi, novim zmagam in idejam. Vsa besedila,

zbrana v mitingu, so avtentična. Poiskal in uredil jih je Adrijan Rustja, ki je nanizanko tudi režiral. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu«.

V torek, 29. maja, ob 18. uri: radijske igre deželnih avtorjev. Stello Mattioni »LETALIŠČE«. Je mogoče živeti povsem svobodno? Je mogoče počenjati stvari, ki se zde tebi povsem normalne, drugim pa nore? Kaj je človek? In kdo mu določa ravnanje? To so samo nekateri od motivov, ki nam jih avtor v tem delu ponuja v razmislek. Prevod Marija Raunik. Režija Boris Kobal. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu - 1982«. Ponovitev.

—o—

Mednarodna nagrada koroškemu rojaku

Koroški rojak, pesnik Gustav Januš je pred kratkim dobil znano mednarodno nagrado, ki je posvečena spominu italijanskega pesnika Petrarche. Januš, ki živi kot učitelj v Rožu, je lani pri Celovski Mohorjevi družbi izdal zbirko lirike, ki ji je dal naslov »Pesmi«. Te pesmi pa so pritegnile pozornost nemško piscočega pisatelja Petra Handkeja, ki je po rodu sicer Slovenec. Prevedel jih je v nemščino in jih pod naslovom »Gedichte« izdal pri ugledni nemški založbi Suhrkamp Verlag v Frankfurtu.

Pesmi so si kmalu pridobile širok odmev med Nemci in Januš je dobil nagrado, ki jo je ustanovil nemški založnik Hubert Burda. Nagrada je bila ustanovljena leta 1974, že takrat pa so ji določili rok, da jo bodo podelili samo desetkrat. Januš je torej zadnji dobitnik te ugledne nagrade, ki mu jo bodo podelili sredi junija v Mont Ventouxu v Franciji.

meljskega življenja po božji milosti, za tuzemsko zdravje in blaginjo ljudstva ter njegove države.

Ker gre za povsem določen drevesni simbol, je znana v tem primeru tudi njegova vrsta, saj je prav zaradi svojih lastnosti postala življenjsko drevo. Sadež je ljudstvu lahko glavni vir prehrane ali trgovskega zasluzka, ali pa je list drevesa ali cvet zdravilen, les dragocen; obilje semen kaže na rodovitnost; drevo lahko spomladi prvo ozeleni in naznanja duha rasti.

Lastnost, zaradi katere je neka določena drevesna vrsta postala temu ali drugemu narodu »drevo življenja«, je prvotno pomenila v vsakem primeru nekaj božjega. V začetku 16. stol. pa začne to božjo lastnost spodrivati razumarsko gledanje, tako da postane čez kako stoletje drevo samo le še narodni in s tem heraldični znak.

Tako je postal hrast po nadvladi Prusije nad nemškimi deželami v začetku 19. stol. skupaj z železnim križem znak nemštva (1813). 13) V Kanadi se od srede prejšnjega stoletja pojavlja v enakem pomenu javorjev list, ki najde leta 1965 svoje mesto tudi na državni zastavi. Drevo, njegova veja ali list so danes kot državni znaki dokaj pogosti, njih prvotni božji izvor pa je povsem zabrisan.

Upodabljanje drevesa življenja se je pravzaprav že pred letom tisoč vedno pogosteje krčilo — samo še na list, cvet (cvet življenja), trto, pinijevo ali palmovo vejico, pa tudi na pleninasto okrasje (lignum vi-

tae), zlasti v obdobju romanike. Takšen cvet je po vsej verjetnosti tudi »deteljica« (sv. Patrika 14) ali tudi »lilija« v heraldiki, ki se je pojavila pod francoskim kraljem Ludvikom VII. (1137 - 1180). 15) Heraldična lilija je skoraj gotovo nastala iz cveta življenja, ki ga srečamo na žezlih, kot kažejo slike iz tega obdobja. Cvet življenja na žezlu simbolizira božji izvor oblasti.

DREVO ŽIVLJENJA

Podobno kot krščanstvo vidijo tudi druga verstva, ki oznanjajo nauk v posmrtno življenje, v liku drevesa simbol absolutnega smisla življenja, vez do onostranskega, večnega.

Še mnogo bolj kot takšen abstraktni simbol drevesa pa je v bajeslovju narodov ter ljudstev in v njih zgodovini prisoten konkreten simbol t.j. »drevo življenja« kot prisposoba tostranskega življenja, rasti in blaginje posameznega naroda. Torej drevo življenja v svojem najbolj značilnem, pravem pomenu, za katerega postavimo lahko tudi splošno opredelitev: 16)

Neko drevo ali tudi druga rastlina postane simbol narodovega življenja, kadar pomeni za ljudstvo bolj ali manj posredno glavni vir blaginje ali zdravlja, pa tudi opajanja in veselega razpoloženja.

Za primerjavo naj navedemo nekaj drevesnih vrst, ki imajo v bajeslovju in zgodovini posameznih narodov značaj drevesa življenja.

V starih omikah Vzhoda ima drevo življenja v verovanju ljudstva osrednje mesto.

V kulturah Mezopotamije ga srečamo že pri Sumerjih, kot nam pričajo upodobitve na kraljevskih pečatih, od katerih je eden ohranjen iz časa ok. 2800 let pr. Kr. Pod imenom »kiškanû« (drevo zdravja) naletimo nanj potem tudi pri Babiloncih, kjer njegove korenine segajo do pekla. Stara Asirija ga je poznala kot »u-ti-la« (rastlina življenja) in v tem primeru je bila njegova vrsta tudi poznana — dateljnova palma. 17) Palma je Arabcem in skoraj celemu Bližnjemu vzhodu še danes življenjsko drevo.

(DALJE)

- 9) P. Tacchi Venturi, itm., str. 384, 420
M. Brilliant, R. Aigrain, Storia delle Religioni (it. prevod), Rim 1960, str. 12
Enciclopedia delle Religioni, itm., str. 133
Brockhaus Enzyklopädie, itm. (Eiche)
- 10) Enciclopedia delle Religioni, itm., str. 133
G. Gollwitzer, Bäume, Hersching 1980, str. 54, 55
- 11) D. Forstner, Die Welt der christlichen Symbole, 4. ponatis, itm. str. 149-52
- 12) D. Forstner, itm., 152-4
- 13) Brockhaus Enzyklopädie, itm. (Eiche)
- 14) B. Bauerreiss, Arbor vitae, Der »Lebensbaum« und seine Verwendungen in Liturgie, Kunst und Brauchtum des Abendlandes, München 1938, str. 37, 125, 132
- 15) O. Neubecker, Heraldry: sources, symbols and meaning (it. prevod), Milan 1980, str. 98
- 16) Enciclopedia delle Religioni, itm., str. 129, 130 (Albero, erbe e piante)
- 17) Brockhaus Enzyklopädie, itm. 1967, str. 188, slika 1)
Enciclopedia delle Religioni, itm. str. 130, 131